

Rekviem az igazságért

Valter atya nehéz keresztje

Mi is történt tulajdonképpen? Valter atya 1965-ben egy túrán kilenc diákkal a Baradlába indult tanulmányozni az egyik legszebb, legkülönlegesebb barlangot. Szilveszterkor indultak útnak amikor más halandó vigadni, mulatni szokott. Ők alázattal és emelkedettséggel heteken át készültek közösen, felelősségérzettel vezérelve a túrára. Három fiú mégis odaveszett. Két bencés diák és Valter atya unokaöccse.

Gyilkos pap tanárként emlegették

Azóta sem derült fény az okokra, azóta sem akadt tudományos magyarázat a fiúk váratlan rosszulletére, eszméletlenségére, végül halálára. Pedig hónapokon át vizsgálták a barlang levegőjét, vizét, a csoport felszerelését, ruházatát. Áruló jelre nem bukkantak. Beszéltek ugyan egy bizonyos fajta műtrágyáról, amely a bőrön át a vízzel a szervezetbe juthatott a barlang cseh oldaláról, de a kémiai vizsgálat ilyet nem mutatott ki.

Pászthory Valter ma Tihany plébánosa. Csöndes szava, rendkívüli szívósságot, akarat-erőt sugárzó magatartása mögött azonban, ahogy a tragédiát megidézi, ott lapul a megrettentség súlyos keresztje is.

A lejárato cikkek sora, a társadalmi ellenszenv — ma már tudom — egy félig-meddig koncepció per alapját adta — mondja az atya. — Érdeke volt az Allami Egyházügyi Hivatalnak, hogy Legányi Norbert akkori pamnonhalmi bencés főpát urat leváltásuk tisztából, hiszen ő igen bátor hangú tisztségviselő volt azokban a nem könnyű időkben — ellentétben más egyházi személyiségekkel. Többek között a második vatikáni zsinaton is feltárta a magyarországi, valós egyházi állapotokat, szemben az erről mélyen hallgató püspökökkel. Ennek azután híre járt itthon is, s nem csoda, ha később már tudatosan keresték az őt, a rendet kompromittáló tényezőket, amelyek

alapján kezdeményezhetik lemondását. Ezek sorába simult minden bizonytalanság az én ügyem is. Az újságok csak gyilkos pap tanárként emlegették, a bíróságon azt firtatták: miért vittem életveszélybe a fiúkat. Azt a nevelési elvet, amelynek szellemében igyekeztem foglalkozni a gyerekekkel — azaz szabadidejüket is kitölteni értelmes, jellem- és tartást próbáló foglalatosságokkal —, a „kékfényes” Szabó László fasiszta nevelési stílusként emlegette.

— Kezdő barlangász volt ön? — Nem. Nevelőtanárként a test és a lélek egységét akartuk megvalósítani a fiataloknál, s egyik tanártársammal összefogtunk, kerestük a lehetőségeket. Eleinte kirándulásokat rendeztünk a Bakonyba, majd én a barlangjárás, ő a sziklamászás, a hegymászás felé tereltük a fiúkat. A Balaton-felvidék barlangjait jár-tuk, majd feltárásokat is végeztünk. Ekkor már tagjai voltunk a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak, Rómer Flóris kutatócsoportként tartottak számon minket. Mielőtt a tragikus túra elkezdődött volna, előző évben már táboroztunk egy hetet a Baradlában, minden gond nélkül. Itt határoztuk el, hogy jövőre is eljövünk.

Az utolsó kanyarig...

— Úgy tudom, leginkább a szilveszteri időponton voltak fennakadva a bíróságon, meg a felszerelést kifogásolták. Ez utóbbit többször átvizsgálták.

— Az időponttal is bizonyítani akartunk: amikor más a könnyelmű élvezeteknek adja át magát, mi megálljuk a kihívást, s férfiasabb módon ünneplünk. A Baradla egyedülálló a tekintetben, hogy a föld alatt van az országhatár. Ezt akartuk elérni, s kitűzni egy nemzetiszínű zászlót, el-

Három fiú élete szárad a pap tanár lelkén, így vegyenek példát az egyházi pedagógiáról! — mondhatta 1965-ben a párt- vagy KISZ-agitátor, a hittanórákat felügyelő biztos és a sajtó tájékoztatói nyomán az olvasó is. Pászthory György Valter pamnonhalmi bencés prefektus vallomását „különleges átdolgozásokban” naponta reklámozták a korabeli újságok. Szenzációhajhász riporterek az öt lejárati szándékozó fotókkal tölték tele a lapok hasábjait, s a gondatlanságból elkövetett emberölés vádjával folytatott peréről „tudósítottak”.

énekelni a Himnuszt. Így akartuk ünnepelni az új évet, búcsúztatni az elmúltat. Mint kutatócsoport, természetesen nem a hivatalos, kiépített nyomvonalon haladtunk befelé, hanem oldalsó járatokon. Itt helyenként a barlang megtelik vízzel, de mivel a levegő abszolút telített, nincs párolgás és hőelvonás sem. Tehát az a feltételezés, hogy a fiúk nagyon lehültek volna, nem volt helytálló. Egyébként pedig rendkívül biztonságos felszereléssel indultunk el; egy szakértői vizsgálat szerint annyira biz-

tonságos volt a felszerelés, mintha védősisakban mentünk volna ki a Nagy-körútra, hátha valami a fejünkre esik... Minden simán ment az utolsó kanyarig. Akkor kezdett fáradtságra panaszkodni egyik tanítványom. A pár méterre levő országhatárnál azután megpihentünk, s ő jobban lett. Visszamenetben viszont újra romlott az állapota, s hasonlóan elgyengültek még ketten. A hátunkon vittük őket, segítettünk nekik lépni, hogy mielőbb kiérjünk. De állapotuk később olyan kritikusra fordult, hogy a kísérő tanár-

ral azonnali segítségért előre kellett mennünk. De mire megkaphatták volna, már késő volt. Szörnyű volt! Szinte a kezeim között történt. Az okokat nem ismertem, nem tudtam nekik segíteni...! S aztán jöttek a bírósági tárgyalások. Több tényező összeállításából, gondatlanság miatt elkövetett emberölés volt a vád. A peremet később elnapolták.

— Emlékszem, a lapokban az egyik elhunyt fiú édesanyja úgy nyilatkozott, ha még egy fia lenne, azt is elengedné önnel a Baradlába, mert annyira bízott magában, s a gyerekek is szerették és tisztelték őt...

— Igen, aztán rá is sütötték rögön az anyára: elvakult vallási fanatizmusa mondathatta ezt vele.

— Hogyan lehetett mindezt megélni, ezzel elszámolni mint embernek, mint papnak?

— Nehéz. De én már az első éjszakán, végigpörgetve az eseményeket, keresve a felelősségemet, vétkemet, elszámoltattam magam. Szörnyű tudat volt a három fiú kegyetlen halála — még szörnyűbb, mikor unokaöccsém szüleinek kellett elmondanom, hogy fiuk többé nem tér vissza —, de lelkiismeret-vizsgálatot végezve nem éreztem bűnösnek magamat abban, ami történt...

— És akkor jött az alsóörsi majdnem tragédia, ami megadta a lökést az ítélet kiszabásához... hiszen ön „megbízhatatlan”!

— Igen, így történt. Néhány napra, miután peremet elnapolták, a rend üdülőjébe küldtek pihenni. Ott találkoztam egyik nyaraló tanítványommal és a húgával, aki szintén tagja volt a barlangász szakkörnek. Kétszemélyes kajakommal kikijártunk a vízre, hol az egyiket, hol a másikat vittem magammal. Egyik alkalommal a leány vízbe ereszkedett, mondván, úszik egyet. Nem fújt vi-

harosan a szél, de egyre távolabb került tőlem, s az első riadtság perceiben valószínűleg leblokkolhattam, mert nem tudtam sehogy sem megfordítani a csónakot, s beérni őt. Egyre távolodott, később eltűnt a szemem elől. Esteledett. Órákig tartott a küzdelem a vízen. Áteveztem Siófokra, ott is kerestem, hátha átúszott, de nem találtam. Másnap előke-rült, sikerült partra úsznia, de ekkor már az ítélet is kész volt.

— Cserbenhagyásos veszélyeztetés...

— Jöttek a börtönök, négy év! Ezután sokáig csak segédmunkásként dolgoztam. Legányi Norbert főpát urat lemondatták, leváltották, több tanártársamat eltávolították az akkortájt szokásos indokokkal; „államellenes” tevékenység vádjával. (Amihez elég volt hittanárnak lenni, vagy csak egy kicsit aktívabb, eredményesebb lelki gondozói munkát folytatni — a szerk.)

A sors hívására

Egy lélek felmentette önmagát, elszámolt felelősségével. De a három fiú emléke örökké ott kísért az úton. Valter atya keresztje különösen nehéz kereszt, mert az igazságérzet feloldó szavai mögé minduntalan befurakodnak a kíméletlen tények felkiáltójelei. Valter atyát ma sem, akkor sem vándolta senki a hozzátartozók közül mulasztással. Tihanyba ifjúsági és kulturális katolikus központot ébreszteni hívta őt a sors, Isten és a főpátja. Keresztjével a vállán vállalta a feladatot, az apátsági épület-együttes visszaállítását. Mert Isten nem hagyta magára az atyát, mint azt a róla készült regényben — (Isten nem szerencsejátékos) — Gyurkovics Tibor annak idején megénekelte.

Az apátság hamarosan viszszaalakul a rend tulajdonába. Helyet fog adni a hitoktatóképzésnek, a világi keresztbények egyházközségi feladatok ellátására való felkészítésének, lelki gyakorlatoknak, a híres Belső-tónál pedig cserkész-tábor alakul.

Toldi Fvva